

# KATOLIKUS KÁNTORLAPOK

– Szerkeszti: Merczel György –

## Ki a kántor?

Legkedvesebb írószerszámom, egy golyóstoll, föliratot visel: Ki a kántor? Négy vagy öt évvel ezelőtt kaptam a Budapesti Nyári Kántorképző növendékeitől egy hosszú, majd két évtizedig tartó kántorképzői tanárkodás végén. A kántorpalánták nem tudták, s akkor még én sem, hogy a következő nyáron már nem tanítom nekik a liturgia ismeretét, amely mindig ezzel a kérdéssel kezdődött: Ki a kántor? Természetesen feleletet is diktáltam: Zeneértő keresztény katolikus, akit az egyház megbíz a liturgikus szolgálat zenei részének végzésével. A tollbamondás után szavanként, fogalmanként igyekeztem elmagyarázni, mi is ez az egyházzenei önmeghatározás. (Az igazsághoz hozzá kell tenni, hogy ez nem az én megfogalmazásom, hanem Diós István atyától, kántorképzői hittanáromtól vettem át azt a kérdés-felelet listát, amit tanításomban használtam, miután ő már nem tanított a kántorképzőn.)

Mit is igyekeztem megmagyarázni a lelkes fiataloknak? Mindenekelőtt azt, hogy a kántor nem bérmunkás, hanem nála a hit és a szakmai tudás párbajban jár, egyik a másikat nem pótolja, a kettő kölcsönösen kiegészíti egymást, segíti, kibontakoztatja. A hitnek új dimenziói nyílnak a liturgikus ének és a szent zene segítségével, mert a hit nem pusztán értelmi cselekedet, hanem az egész, tehát érzelmeikkel is rendelkező ember állásfoglalása Isten előtt. A kinyilatkoztatott szó az egész emberhez szól, erre az egész ember mond igent, s ebben a legmagasabb rendű emberi közlésmód, az ének és a zene jelen kell hogy legyen. Olyan természetesen, ahogy édesanyánktól tanulunk meg beszélni, s mindenki először az anyanyelvén beszél, csak utána idegen nyelveken. Innen következik, hogy a keresztény katolikus istentisztelet anyanyelve az ének és nem a pusztá szó. Márpedig ha a Teremtő-Megváltó-Megszentelő Isten előtt állunk, mi, teremtmények, megváltottak s a kereszttségben megszentelték, akkor ez számunkra mindig, minden körülmények között ünnep. Ellenpéldám a hit nélkülözhetetlenségére az a budapesti templom volt, amely nagy ünnepeken az Operaház kórusának néhány férfitagját fogadta meg jópénzen, hogy végigénekeljék a szent liturgiát. Zeneileg tökéletes produkció volt, ám *produkció* és lélektelen. A néhány énekes megdolgozott a pénzéért, a hívek meg hallgattak, senki nem próbálkozott, hogy velük énekeljen.

Miért kell a kántornak zeneértőnek lennie? Ezt a zenészfutaloknak nem kellett sokat magyarázni. Következett az Egyház magyarázása, amit gyermekkoromban még mi is Anyaszentegyháznak tanultunk és mondtunk. Ugyanúgy, ahogy akkortájt a mise még szentmise volt, így, egybeírva. Az egyháztól kapott megbízatás jogosítja fel az énekest, az orgonistát, hogy a liturgia cselekvő résztvevője legyen, s a pap mellett a maga területén vezető

szerepet töltsön be. A szerep szó nem a legszerencsésebb, inkább megbízást, feladatkört kell mondani. Ezt a feladatkört senki nem sajátíthatja ki magának, az Egyház az, aki adja a szolgálat teljesítésére a lehetőséget és a fölhatalmazást.

Hamarjában ennyi jutott eszembe erről az egyszerű kérdésről, amelyre a választ néhányszor közösen elismételtük, vagyis kórusban mondtuk föl. Mi maradt meg belőle? Nem tudok statisztikát készíteni, vajon hány egykori növendékem kántor jelenleg? Abban azonban bízom, hogy az Egyház szent liturgiáját zenei tudásukkal ma is olyan lelkesen akarják szolgálni, mint egykor, a Budapesti Nyári Kántorképző tanfolyamait végezve.

Török József

## Kántorteendők – A mise énekrendje I.

Nagy a káosz mostanság az egyházzeneben. Sokan azt hiszik, hogy a II. vatikáni zsinat után mindent lehet, mások olyan szabályokra hivatkoznak, amiket nem ismernek pontosan. Legtöbben pedig nem tudják, hogy a megnövekedett lehetőségek között hogyan lehet a legjobbat választani. Mert még ha rá is kényszerülünk a körülmények miatt bizonyos engedményekre, a célt, az eszményi, a legjobb megoldást nem szabad szem elől tévesztenünk, s a lehetőségek közül a hozzá legközelebb állót kell választanunk. Persze akkor, ha nem a kényelem, önmagunk kímélése a legfőbb célunk. A következőkben vegyük szemügyre a mise énekrészeit: mik a lehetőségek, mi köztük a különbség, hogyan közelíthető meg a *legjobb* a különböző adottságok között.

**A gyülekező ének:** Sokfelé hagyományosan élő, dicséretes szokás, hogy a mise kezdete előtt 5–10 perccel a gyülekező nép imádkozni és énekelni kezd. Karoljuk fel, újítsuk meg, vezessük be, használjuk ki ezt a szokást, mely lehetővé teszi, hogy egy-két népének a mise elején úgy szólaljon meg, hogy a mise igazi kezdőéneke, az Introitus is helyére kerüljön. A gyülekező éneket lehet, sőt talán ajánlatos orgona nélkül vezetni. Egyáltalán: adjunk alkalmasakat orgona nélküli éneklésre is, mert az fejleszti a nép hangképzését, éneklési kedvét (hangerejét), segíti a hagyományos magyar énekkritmus életben tartását. Formát ad a gyülekező éneklésnek, ha a kántor (vagy más alkalmas személy) a mise előtt pár perccel kiáll a nép elé, ismerteti az aznapi énekrendet (ha kell, egy éneket elpróbál), néhány buzdító szót mond, s ezután indítja a gyülekező éneket.

**Az asperges:** A római liturgia ősi bűnbánati cselekménye a mise előtti szenteltvízhintés. A közelmúltig elő volt írva minden plébániatemplomnak minden vasárnapi nagymise előtt. Dicséretes lenne felújítani, legalább időszakonként (pl. ádvent, nagyböjt, elsővasárnap stb.). Követheti az introitust is, de megnyugtatóbb rend, ha a mise előtt végzi el a pap (albában vagy pluvialében). Az oltárnál intonálja az Aspergest, ezt közösen énekeljük az ÉE 401